

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Ljubljana, ponedeljek 22. januarja 1951

LETO XII, ŠT. 18 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 2 DIN

Poročilo zvezne planske komisije o izpolnitvi gospodarskega plana v letu 1950

Zvezna planska komisija je izdala naslednje poročilo o izpolnitvi gospodarskega plana za leto 1950 (prva številka označuje odstotek uresničenja plana v letu 1950; druga številka pa kaže primerjavo z letom 1949):

I. Uresničenje splošnega državnega proračuna

Splošni drž. proračun	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
je bil uresničen	99.3	101.2

II. Izpolnitev plana industrijske proizvodnje

(Iz razlogov, ki so bili pojasnjeni v proračunski razpravi v Ljudski skupščini FLRJ, je zvezna vlada prvotni plani industrije za leto 1950 med letom zmanjšala za 5,4%.)

A. Industrija, elektro-gospo., darstvo in rudarstvo, vključno vojni sektor, skupaj	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
	99.3	106.3

(V nadaljnjih podatkih o industriji ni obsežen vojni sektor.)

B. Po odgovornosti za proizvodnjo v posameznih panogah delavnosti:

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
1. Svet za energetiko in ekstraktivno ind.	98.9	111.8
2. Svet za strojograd.	97.3	105.9
3. Svet za predelovalno industrijo	100.4	104.3
4. Ostali sveti in resori, skupaj	99.1	101.0

C. Industrija zveznega pomena skupaj

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
1. Svet za energetiko in ekstraktivno ind.	101.0	117.8
a) G. dir. za nafto	101.1	139.7
b) Gen. direkcija za metalurgijo	100.9	113.5
2. Svet za strojogradnjo	96.2	108.9
a) Gen. direkcija za črno metalurgijo	95.5	104.3
b) Gen. dir. za zvezno strojogradnjo	98.0	118.8
3. Ostali zvezni sveti in resori	100.4	105.4

C. Industrijska proizvodnja republ. pomena, skupaj

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
1. LR Srbija	98.4	98.0
2. LR Hrvatska	98.1	97.5

3. LR Slovenija	100.4	100.0
4. LR Bosna in Herc.	103.8	112.0
5. LR Makedonija	105.6	109.7
6. LR Crna gora	101.0	117.2

D. Industrijska proizvodnja lokaln. pomena, skupaj

1. Lokalna I.	105.1	
2. Lokalna II.	132.4	

E. Skupna proizvodnja industrije in rudarstva po panogah delavnosti

(zvezn., republ. in lok. ind.):

1. Proizvodnja in razdelitev elektr. energije	97.8	118.8
2. Proizvodnja in predelava premoga	97.0	106.1
3. Proizvodnja in predelava nafte	99.7	137.7
4. Črna metalurgija	96.7	104.9
5. Barvasta metalurg.	101.2	112.4
6. Proizv., opkumenj. in predelava nekovinskih rudnin	95.0	104.7
7. Kovinska industr. in predelava kovin	100.2	116.8
8. Ladjedelstvo	96.9	107.1
9. Elektroindustrija	98.7	113.4
10. Kemična industrija	99.4	109.1
11. Industrija gradb. materiala	97.5	109.2
12. Lesna industrija	101.0	110.8

III. Izpolnitev plana kmetijstva

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
A. Skupna vrednost kmetijske proizvodnje	70.7	73.1
1. Proizvodnja poljedelstva	60.7	62.2
2. Proizvodnja sadjarst.	77.4	63.3
3. Proizvod. vinograd.	73.1	84.8
4. Proizvod. živinoreje	89.1	94.1
5. Proizvod. ribištva	88.8	112.3

A. Skupna vrednost kmetijske proizvodnje

1. Državni sektor (km. del. zadrug. z ohiš. in zadr. ekonomije)

1. Državni sektor	112.5	106.1
2. Zadrugi sektor (km. del. zadrug. v km. del. zadrugah)	119.6	120.4

2. Zadrugi sektor (km. del. zadrug. v km. del. zadrugah)

1. Državni sektor	15.9	18.2
2. Zadrugi sektor	34.1	65.9

3. Social. sektor skupaj

1. Državni sektor	15.9	18.2
2. Zadrugi sektor	34.1	65.9

IV. Izpolnitev plana eksploatacije gozdov

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
Plan eksploatacije gozdov je bil izpolnjen	91.8	91.0

V. Izpolnitev plana gradbeništva

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
Skup. plan gradbeništva je bil izpolnjen	95.2	94.8

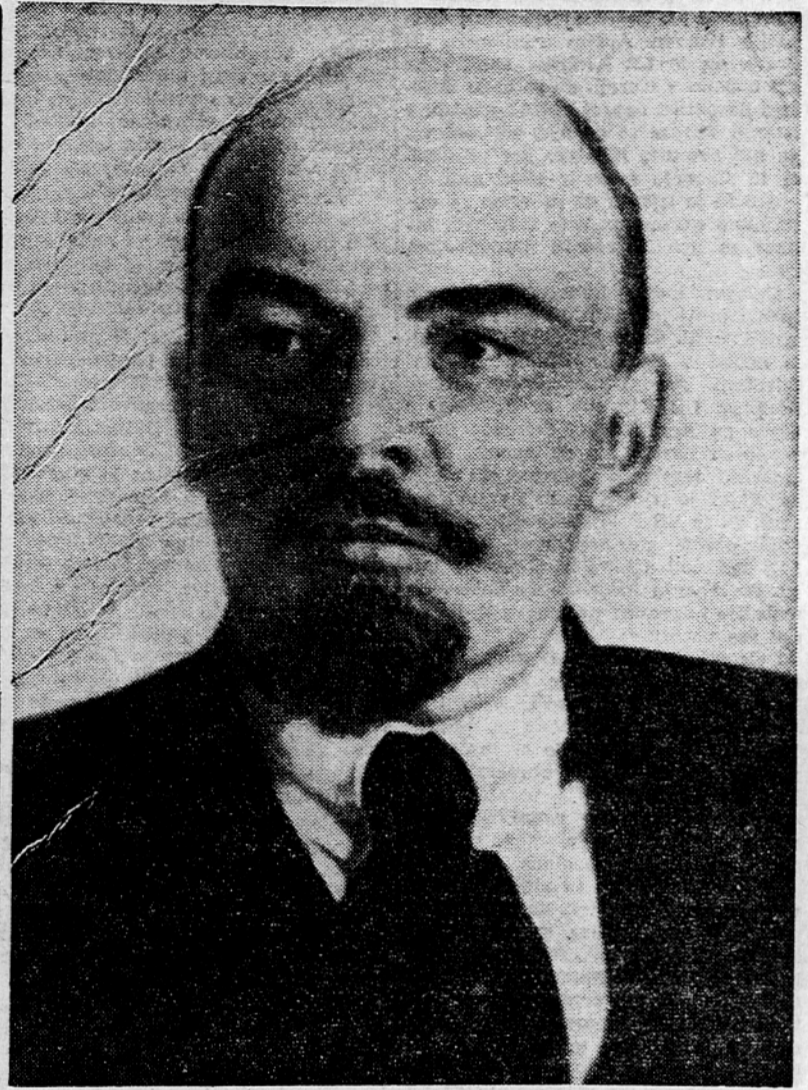
VI. Izpolnitev plana prometa

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
Skupni plan prometa	98.3	109.2
1. Skupni prevoz blaga	94.4	105.8
2. Sk. prevoz potnikov	107.6	113.7
3. Skup. pošt. storitve	95.5	103.7

VII. Izpolnitev plana blagovnega prometa

Po tekočih cenah je bil je bil plan blagovnega prometa uresničen

	% izpoln. plana 1950	primer. 1949
1. Zagotov. preskrba	85.1	90.6
2. Vežna trgovina	80.5	104.7
3. Prosta prodaja	113.5	112.8



Minilo je 27 let, odkar je umrl vodja Oktobrske revolucije in ustanovitelj sovjetske države, vodja in učitelj delovnega ljudstva vsega sveta Vladimir Iljčič Uljanov-Lenin. Umrl je genialni mislec, znanstvenik, mož, ki je obogatil marksistični nauk z novimi dogmatimi. Umrl je 21. januarja in šest dni pozneje so njegove posmrtno ostanke slovesno položili v mauzolej na Rdečem trgu, kjer se vsako leto v teh dneh zbirajo tisti, ki so hoteli z njegovim telesom vred balzamirati tudi njegove misli in njegovo delo.

Veliko Leninovo delo je tudi danes živo, nesmrtno, nepremagljivo ter last delavskega razreda vsega sveta kljub vsem poskusom monopolizacije tistih nevednih Leninovih naslednikov, ki so v svoji oblasti željnosti krivi, da so začele kaliti nove družbe, ki jo je ustvaril Lenin, po drugi svetovni vojni degenerirali v vzdušju revizionizma naukov Marxa, Engelsa in Lenina, hegemonije in teptanja velikega načela enakopravnosti v mednarodnem delavskem gibanju.

Jugoslovanski narodi častijo Leninov spomin tudi s tem, da so po njegovih naukih z lastnimi silami pod vodstvom svoje junaške Komunistične partije in tovariša Tita izpolnili tudi četrto leto petletnega plana. Vse velike uspehe, ki smo jih doslej dosegli, smo dosegli zato, ker je ostala naša Partija zvesta Leninovemu nauku in ker ga je znala prilagoditi tudi naši stvarnosti po besedah Velikega učitelja, ki so namenjene delavskemu razredu vsega sveta in jih tudi današnji sovjetski voditelji z vsem svojim inform birojskim aparatom in pritiskom ne morejo izbrisati.

»Vsi narodi bodo dosegli socializem, to je gotovo, vendar pa ga ne bodo vsi dosegli na isti način. Vsak narod bo prispeval nekaj svojega v to ali drugo obliko demokracije, v to ali drugo varianta diktature proletariata, v to ali drugo tempo socialistične prevreditve raznih strani družbenega življenja. Nič ni teoretično bolj žalostno in praktično bolj smešno, kot v imenu zgodovinskega materializma barvati bodočnost z enako sivo barvo.«

Jugoslavija in njeni narodi se ravnajo po teh besedah ter so dali s svojimi boji, s svojim delom, s svojimi napori in uspehi pred vsem svetom prepričljiv dokaz resničnosti in nesmrtnosti Leninovih naukov.

Maršal Tito slušatelj in profesorjem Instituta za družbene znanosti

V soboto popoldne je sprejel maršal Tito v Belem dvoru veliko skupino študentov, ki so končali študije na Inštitutu za družbene znanosti, in njihove profesorje z dosedanjim voditeljem inštituta Borisom Zihlerom in novim direktorjem Radivojem Davidovićem na čelu. Maršala Tita je pozdravil v imenu slušateljev in profesorjev Edib Hasanagić, ki je poudaril, da odhajajo slušatelji na nova mesta z veliko vero, da bodo z nadaljnjim vztrajnim delom in proučevanjem marksizma-leninizma kar največ pripomogli k zgraditvi naše velike socialistične domovine. Po govoru je izročil maršalu Titu kot spominsko darilo Njegošovo sliko, delo slikarja Perića.

Maršal Tito je takole nagovoril slušatelje in profesorje inštituta:

Tovariši in tovarišice! Veseli me, da vas danes tukaj vidim, posebno pa sem vesel, ker je tolikšno število naših voditeljev proučevalo družbene znanosti in dokončalo študije na inštitutu. Razumljivo je, da ste si tukaj pridobili osnovno znanje, vendar pa vam bo to silno veliko koristilo pri vsem nadaljnjem delu, pri delu za usposabljanje

Leninu v čast in spomin

Ob obletnici Leninove smrti je bila tudi letos v Beogradu na Kolarčevi ljudski univerzi slavna akademija, katere so se udeležili predstavniki Partije, Prezidija Ljudske skupščine FLRJ, zvezne vlade, vlade LR Srbije, Jugoslovanske armade, Ljudske fronte, Zveze sindikatov Jugoslavije ter mnogi kulturni in javni delavci Beograda.

V Zagrebu je bila letos slavna akademija v dvorani Mest. Organiziral pa jo je mestni komite KP Hrvatske. Slavnostne akademije so bile tudi v vseh večjih mestih Jugoslavije, spominske prireditve pa so prirejale tudi množične organizacije in ustanove.

Tudi v Sloveniji so ustanove, organizacije in mnogi delovni kolektivi na svojih spominskih prireditvah naglašali, da črpa naše delovno ljudstvo iz Leninovih naukov moč za premagovanje vseh težav ter trdno zaupanje v srečno bodočnost socializma.

Čestitka maršala Tita dr. Ivanu Ribarju

Maršal Tito je takole čestital predsedniku Prezidija Ljudske skupščine FLRJ dr. Ivanu Ribarju:

»Dragi tovariši Ribar! V zvezi s Tvojim 70. rojstnim dnevom mi dovolji, da Ti tudi jaz čestitam in želim vse najboljše, posebno pa zdravje in dolgo življenje. Želim, da bi v prihodnje pricalk svoj rojstni dan v mirnejših trenutkih, skupaj z nami vsemi v polnem veselju zaradi uresničenja naših prizadevanj — uresničenja srečnejše prihodnosti naših narodov. Hkrati pa bo treba tudi v prihodnje premagovati vse težave, pred katerimi se bomo znašli. Pristrčno Ti še enkrat čestitam in želim dolgo življenje — Tito.«

Odlikovanje dr. Ivana Ribarja

Na predlog predsednika zvezne vlade je bil predsednik Prezidija Ljudske skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar odlikovan z redom Jugoslovanske zvezne prve stopnje.

VREME

Vremenska napoved za torek: Se nadalje pretežno sončno vreme. V jutranjih urah po kotlinah megla. Temperatura brez bistvene spremembe.

drugih in za izpopolnjevanje samega sebe. V naši socialistični državi je vaš razred prvi, ki je prišel iz te šole, in zato morate vi kot prvi razred z dejanji pokazati, da ste koristno uporabili pretekli dve leti ob študiju marksizma-leninizma.

Mislim, da ste vi na inštitutu imeli možnost, da uporabite marksističnoleninistično znanost v polni meri tudi pri analizi naše sedanje stvarnosti. Tudi samj veste, da ne Marx ne Engels ne Lenin niso nikoli šli za tem, da bi njihova znanost postala dogma, temveč so bili mnenja, da naj bo sredstvo za ravnanje pri delu. Tudi današnja doba, doba, v kateri živimo, ima značilnosti ene izmed velikih prelomnic v zgodovini družbenega razvoja, ne takšne prelomnice, da bi se samo v hitrem tempu vršila družbena preobrazba, temveč takšne, v kateri se z ene strani odigrava spor med voditelji doloceni socialistični držav s Sovjetsko zvezo na čelu in stvarnostjo nadaljnje ga razvoja socializma na svetu in v kateri se z druge strani dogajajo dolocene spremembe v kapitalističnem svetu in tem smislu, da se vprašanje socializma danes zastavlja popolnoma drugače kot pred dvema letoma. Danes beseda socializem kot stvarnost in kot praksa ni več strašilo za ljudi, temveč je postala pojem stvarnosti za tiste elemente na svetu, ki so se nekoli bali socializma. Beseda socializem je danes na jeziku milijonov in milijonov ljudi, celo tistih, ki ne pripadajo delavskemu razredu. Ne malo je med njimi celo taksnih, ki pripadajo buržoaznemu razredu, maloburžoazni plasti, in ki so prišli do spoznanja, da je kapitalizem zašel v slepo ulico in da njegovo življenje ni dolgotrajno, ki pa vendar niso vedeli, kaj bo prišlo za tem: bali so se socializma zaradi metode, ki so se uporabljale v razvoju socializma, ki jih je izrabljala Sovjetska zveza in ki jih izrablja posebno v zadnjem času v odnosu do Jugoslavije.

Pot, ki smo jo mi ubrali, je bila v začetku in znamenju popolne naslonitve na Sovjetsko zvezo, spor, do katerega je prišlo med nami in voditelji Sovjetske zveze, pa se je rodil v stvarnosti oziroma v stvarnih odnosih Sovjetske zveze do neke socialistične države in, v konkretnem primeru, do Jugoslavije. Mi se nismo mogli spriznati s takšno metodo v odnosih med socialističnimi državami, kakršno je postavila Sovjetska zveza, in sicer ne samo zaradi tega, ker se je to tikal nas, Jugoslavije, male socialistične države, zemljepisno male države, temveč tudi na splošno, ker smo takoj, že v prvem začetku bili prepričani, da ima to globlje korenine, da gre pri tem sploh za nadaljnji razvoj socializma na vsem svetu in da je to nepravilno, da to ni v skladu z naukom Marxa, Engelsa in Lenina. Razumljivo je, da v začetku nismo mogli vedeti za vso globino, do katere bo ta stvar šla, videli pa smo, da je to nepravilno, in smo mislili, da bomo lahko s tem, da se upiramo takšnemu gledanju konkretno na Jugoslavijo, dosegli morebitno razpravljanje na enakopravni podlagi, to se pravi, da bodo voditelji Sovjetske zveze videli, da je to nepravilna pot. Mislili smo, da je do njihove napake v tem odnosu do Jugoslavije prišlo zaradi nepoznanja razmer v naši državi; mislili smo, da je to produkt laži ali napačnih obvestil o Jugoslaviji itd. Toda ne, pozneje pa, med razdobjem treh let — ker naš spor ne izhaja šele od resolucije, temveč se je začel že zdavnaj prej, lahko celo rečemo, da izhaja iz časa vojne — se je pokazalo, da je ta stvar mnogo globlja in širša in da voditelji Sovjetske zveze vnašajo v svojo mednarodno politiko popolnoma napačne, protisocialistične metode, to je, da se oddaljujejo od poti socializma v tisti obliki, kakor so si jo zamislili v glavnih obrisih naši veliki učitelji Marx, Engels in Lenin.

Zasluga naše Partije je, da danes vsi napredni ljudje na svetu, ne samo socialisti in komunisti, temveč tudi drugi, gledajo na to stvar pravilne.

Danes lahko vidite, da je v številnih državah Zahodne Evrope zmeraj več ljudi, ki čutijo, kakor da jim je neka ko odleglo, ki vidijo, da je mogoče priti do socializma ne po takšni poti, kakršno želijo voditelji Sovjetske zveze, temveč tako, kakor to želi delovno ljudstvo v vsaki državi posebej. Mislim, da je to stvar, za katero ima velikanske zasluge naša Partija, ki je, ko je to pokazala na lastnem primeru, dala pobudo za to, da ljudje mislijo in čutijo, da so v njih, da so v teh državah latentne revolucionarne sile, sile, ki so zmogljive graditi socializem, ne da bi morala priti neka oborožena sila, da bi jim ga prinesla na bajnetu. Zakaj nikoli v zgodovini prava svoboda ni bila prinesena na bajnetu, najmanj pa je mogoče na bajnetu graditi socializem. Glejte, v tem je velika zasluga naše Partije. Rad bi, da bi se vi, vi mladi, ki postopoma prihajate na mesta nas starejših, globoko zamislili ob tem.

Nadaljujte, tovariši, z delom za poglabitev znanja, ki ste ga pridobili na inštitutu, uporabljajte to znanje v praksi, posebno pazljivo pa študirajte našo današnjo prakso, zgodovinski proces, ki ga danes doživlja naša Partija naša država in svet sploh. Pozdravljam vas in vam želim najboljši uspeh pri bodočem delu.

Gostje so s pritrjevanjem spremljali besede tovariša Tita in mu nato v daljšem razgovoru zastavili vrsto vprašanj politične in teoretične vsebine.

GOVOR TOV. MIHE MARINKA NA SEJI GLAVNEGA ODBORA OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Na današnji seji Glavnega odbora Osvoobodilne fronte Slovenije, ki je razpravljala o nalogah Osvoobodilne fronte v volilni kampanji za volitve ljudskih poslancev v Ljudsko skupščino LRS, je imel sekretar Izvršnega odbora Osvoobodilne fronte in predsednik vlade LRS tov. Miha Marinka govor, katerega vsebino priobčujemo v skrajšani obliki.

Botem ko je v uvodu nakazal nekatere organizacijske naloge v zvezi s postavljanjem kandidatur OF in poudaril prvenstveno važnost, da se v volilni kampanji osvetle predvsem politični problemi v zvezi z mednarodnimi odnosi s stališča našega državnega vodstva, je dejal:

S čim vestnejšim izvajanjem gospodarskih nalog naučnikoviteje podpiramo napore zvezne vlade za mednarodno afirmacijo Jugoslavije, kar nam brez dvoma pomaga utrjevati tako naš gospodarski položaj kakor tudi napore za ocvanje miru. Ti napori so zlasti v tem, da krepimo našo obrambno sposobnost in organiziranost našega ljudstva.

Vsem našim volivcem moramo predložiti, da pri bližnjih volitvah taki momenti, kakor so nezadovoljstvo zaradi obveznih odkupov, zaradi pomanjkanja tega ali onega, zaradi morebitnih nepravilnih upravnih postopkov posameznikov, kakor tudi delni pomisleki glede gospodarske in demokratično-socialistične smeri našega razvoja, ne bo do smeli biti razlog za negativno opredelitev pri volitvah, če se nekoč noče postaviti na stran naših nasprotnikov, ki groze naši neodvisnosti, in ogrožajo nji. Vsakemu volivcu bomo morali predložiti to jasno in nedvoumno alternativo. Da bi slehernemu olajšali to opredelitev in mu prikazali stvarni interes vsakega posameznika, ki ima rodoljubna čustva in je v njem želja za mirom in za našo neodvisnost, moramo napeti vse sile, vse naše sposobnosti, da bomo množicam pojasnili današnjo zelo živo notranjo in mednarodno politično problematiko. Zaradi množice važnih in odločilnih mednarodnih dogodkov in spričo govorov in izjav naših najvišjih predstavnikov je danes v širokih naših množicah zelo živo zanimanje za ta vprašanja. Z začetkom volilnih priprav, z razvojem volilne agitacije in propagande pa bo to zanimanje še naraslo. Zato se moramo usposobiti, da bomo množicam lahko do podrobnosti pojasnjevali zunanjo politiko našega vodstva. Ne smemo dopustiti, da bi kdorkoli padel pod vpliv naših sovražnikov, ki bodo z bližajočimi se volitvami do skrajnosti napeli vse sile, da s svojo zlobno propagando zavedejo večji ali manjši krog ljudi.

Vprašanja, ki se pojavljajo na terenu

V nadaljnjem se bom dotaknil nekatereh vprašanj, ki se danes postavljajo. Če bi ta vprašanja analizirali kot celoto, bi jih mogli deliti na tri ali štiri skupine. Velika večina vprašanj je pozitivnih in dokazuje, da se ljudje poglabljajo v eksplozivne tovarišev Tita in Kardelja, intervjuje in druge oficiale izjave naših državnikov, da ljudje zelo živo zasledujejo tudi časopisne vesti o mednarodnih dogodkih. Na taka vprašanja naši aktivisti često ne znajo odgovoriti, ker so preveč obremenjeni s praktičnim delom, ker premalo čitajo časopise in premalo študirajo ekspozitive in druge izjave naših voditeljev. Druga, manjša skupina vprašanj kaže na brezperspektivnost, dvom in strah za bodočnost. To je konec koncev tudi rezultat premahnjega političnega dela naših organizacij. V tretjo, najmanjšo skupino pa spadajo takšna vprašanja, ki govorijo o prikriti sovražnosti bodisi kominformovskega, bodisi buržoaznega značaja, oziroma kažejo da so ljudje naselili strahu in paniki ki jo širijo naši nasprotniki.

Nato je tov. sekretar navajal vrsto takih vprašanj, ki se pojavljajo v osnovnih organizacijah ter kažejo živo zanimanje množic v pozitivnem smislu. Potem je nadaljeval:

Mislim, naša splošna nesporna ugotovitev bo, da so naše množice zelo zainteresirane za vsa ta vprašanja, ki so najbolj stopila v ospredje. Govori Tita in Kardelja so sami po sebi iz zvali poglobljeno diskusijo v širokih krogih našega političnega življenja. Pozitivno so zajeli velikansko večino naših delovnih ljudi, ki zdravo reagirajo in izražajo vero in zaupanje v naše državno vodstvo ter postavljajo naj-

Danes je na terenu živ interes za mednarodne odnose Jugoslavije in se mnogo ugiba, kakšen bi mogel biti mednarodni razvoj. Vi, ki ste tu s terena, boste to gotovo potrdili in boste še dodatno razna druga vprašanja poleg tistih, ki so jih prinesli naši instruktorji in aktivisti s terena na sekretariat Izvršnega odbora.

različnejša tehtna vprašanja, na katera vodstva naših organizacij ne smejo ostati dolžna odgovora. Na drugi strani pa imamo pojave zlohonetnega tolmačenja in prikritih opazk ali pa tudi odkritih, kakor so: Združene države Amerike so pritisnile, da se morajo razpustiti kmečke delovne zadrug, izvesti amnestije in odpraviti privilegije; zbirajo se protivoljci za Korejo, vsak dobi 100.000 din itd. Namen vsega tega je, povzročiti zmedo in brezperspektivnost pri zaostalih množicah. Pri prvih je opaziti, da se nezavesno, pri drugih pa zavestno postavljajo zgrešena alternativa, češ da se je treba nasloniti ali na vzhod ali na zapad. Taka alternativa seveda zelo lahko vodi do sklepa, da se moramo odreči naši neodvisnosti ali pa naši notranji socialistični smeri družbenega razvoja. Zato taka alternativa brez dvoma koristi takim ali drugačnim razdiralnim elementom med nami. Kardeljeva razlaga in ocena splošne stopnje razvoja v svetu in stališča naše države v tem položaju jasno kaže, da je taka alternativa neutemeljena. Če se pogledamo v to razpravo in v izjave tov. Tita in drugih vodilnih tovarišev, nam bo dokaj jasno, kakšna je smer naše politike. Tu ni govora o kakem odstopanju od naše socialistične smeri. Nimamo niti namena niti razloga odreči se česarkoli bistvenega, kar smo doslej napravili na naši razvojni poti, izzemši nekatere nevažne primere pretiravanja in poenostavljanja, ki je tu pa tam dobivalo konkretno obliko pod vplivom sovjetskih šablon, ki pa so nam bile vsiljene, kar pa smo pravočasno preprečili.

Naj omenim nekatere momente s preloženje poti, da bi bila vidnejša tudi perspektiva. Tako poenostavljanje

in šabloniziranje je dobilo nekakšne negativne oblike na področju naše pravde. O teh problemih pa je razpravljala in sklepal KKPJ že leta 1949 na svojem III. plenarnem zasedanju. Izvajanje teh sklepov je zavrla in onemoglo nadaljnjo negativno prakso, ki so jo svojčas zasnovali sovjetski instruktorji. Pa tudi tu je šlo v glavnem le za metodo in organizacijo pravde, dosti manj pa za spremembe v ideološkem smislu. Pa tudi to malo, kar je bilo storjenega po vulgariziranih in idejno prikritih sovjetskih učnih knjigah, je napravilo precej škode. Posledice se še danes kažejo. To zavrnjeno sovjetske vzgojne prakse pa seveda ne pomeni, da se vrnemo k buržoazni vzgoji. Mi sprejemamo samo tiste oblike organizacije in metode vzgoje, rekel bi buržoaznega sistema, ki so se izkazale, da so koristne in kvalitetnejše od sovjetskih. Ne sprejemamo pa buržoazne ideologije in raznih buržoaznih teorij. Korigiranje naše poti na tem področju nikakor ne daje opravičila raznim starokopitežem, da bi skušali uveljavljati in idealizirati buržoazne nazore. Naša vzgoja mora temeljiti na modernih izsledkih znanosti.

Naš prehod iz razvojnega državnega kapitalizma

Podobna stvar je tudi na drugem, prav tako važnem področju. Pravočasno smo zaustavili krepitev državnokapitalističnih tendenc v našem gospodarstvu, pravočasno in pravzaprav zelo hitro smo začeli krepiti in poglobljati našo socialistično demokracijo in dnevi praksi našega gospodarstva in na drugih področjih javne in upravne dejavnosti. Hebrangova orientacija na sovjetske vzore je bila zaustavljena, kakor je znano, že dokaj pred odkritim sovjetskim napadom na nas, že dokaj pred tistimi zloglasnimi pismi. Mi smo kaj hitro napravili konec krepitevi centralističnih, državokapitalističnih in birokratskih zasnov upravljanja go-

Nadaljevanje na 4. strani

ZASEDANJE POLITIČNEGA ODBORA GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Nov predlog 12 arabskih in azijskih držav za prenehanje sovražnosti v Koreji

Lake Success, 20. jan. (Tanjug). Na nocojšnji seji Političnega odbora Generalne skupščine, na kateri se je nadaljevala razprava o odgovoru vlade LR Kitajske na predloge Združenih narodov glede prenehanja sovražnosti v Koreji...

Ameriška resolucija ne zahteva od Združenih narodov, da naj obsodijo Kitajsko kot napadalca

V krogih indijske delegacije poudarjajo, da se zahteva kitajske vlade o umiku vseh tujih čet iz Koreje in prepostavitvi korejskemu ljudstvu, naj samo odloči o svoji sodbi, dejansko po polnoma ujema s predlogi OZN...

Na drugi strani pa predstavniki azijskih in arabskih držav se nadalje proučujejo odgovor vlade LR Kitajske, da bi našli še kako možnost, ki pušča odprta vrata za razgovore.

Kakor poroča Reuter, je predsednik indijske vlade Nehru pred odhodom iz Pariza danes še enkrat naglasil, da je pot za nadaljnje razgovore o Koreji in drugih vprašanih Daljnega vzhoda še vedno odprta.

Pređen je generalni tajnik Združenih narodov Trygve Lie zapustil London in odpotoval v ZDA, je izjavil novinarjem, da so vrata za razgovore, da se ohrani mir, še vedno odprta in da je še vedno mogoče priti do pomirljive rešitve in igrati vlogo posredovalca.

Kakor poroča agencija France Presse, je Trygve Lie pripomnil, da se vrata v Lake Success, da bi dal priporočila glede prihodnjega zasedanja Generalne skupščine. Po njegovih izjavah bo to zasedanje bodisi v Edinburghu, Blackpoolu, Zenevi, Parizu ali Cannesu, nikakor pa ne v Londonu.

Sef ameriške delegacije pri OZN Warren Austin je izjavil v nekem mestu v državi Virginiji, kakor se poroča — da si ZDA pridržujejo pravico za gotoviti, da se bo vprašanje Formoze reševalo na način, ki je popolnoma v skladu z našimi nacionalnimi interesi in varnostjo. Pripomnil je, da ZDA delu fronte prizadeti težki udarci.

Mac Arhur bo vztrajal v Koreji, dokler se bo OZN zdelo to potrebno

Tokio, 21. jan. (Reuter). Včeraj se kitajske enote znova zavzele popolno ma razdejano mesto Vondžu. Neka kolona kitajskih čet je navallala naravnost v sredino mesta, druga pa je krenila proti gorovju jugovzhodno od Vondžuja, da bi presekal umik ameriških silam. Ko je bilo mesto zavzeto, je 30.000 kitajskih vojakov še nadalje napadalo ameriške čete južno od Vondžuja.

Ameriško letalstvo je napravilo večeraj 480 letov in bombardiralo železniške proge, mostove ter zbiranje kitajskih in severnokorejskih čet za frontno črto.

Zastopnik ameriškega obrambnega ministrstva je danes izjavil, da se številno kitajskih vojakov v Koreji ni spreminilo v primeri s preteklimi tedni. Stevilna čma kitajskih enot v operacijski čmi znaša približno 300.000 mož, na področju reke Jalu pa čaka v rezervi 450.000 kitajskih vojakov.

Po vrnitvi z inspekcijskega potovanja na korejski fronti je načelnik suhozemskih sil ZDA general Collins izjavil, da so sile Združenih narodov na Koreji dovolj močne, da udarijo po nasprotniku, če bo napadel. Morala čet v Koreji je boljša, kot je pričakoval. Collins je poudaril, da so nekatera področja zahodne fronte primerne za tankovske borbe ter izrazil upanje, da bodo sovražniku na tem

še vedno smatrajo, da morajo v katerih koli razgovorih o tem vprašanju sodelovati vse neposredno prizadete države, včevši Cankajskovo vlado. Kar se tiče sprejema LR Kitajske v OZN, je dejal, da ZDA niso prevzele nobene obveznosti v tem smislu in da ameriška vlada še vedno nasprotuje takemu namenu.

United Press prenaša izjavo Ernesta Grossa, namestnika zastopnika ZDA v Združenih narodih, v kateri pravi, da OZN zaradi neuspeha pri reševanju krize na Daljnem vzhodu ni izgubljene. Poudaril je, da bi morala biti Ustanovna listina, če bi je ne bilo, sedaj ustvarjena. Združeni narodi se del ameriške zunanje politike in predstavlja ta organizacija sistem kolektivne varnosti. Če Združeni narodi lani v juliju ne bi bili nudili odpora napadalnosti v Koreji, bi bil sistem kolektivne varnosti razbit, sovjetski avliki napadali načrta pa bi se popolnoma posrečilo.

Ustanovni kongres Zveze enotnih razrednih sindikatov za STO

Trst, 21. jan. (Tanjug). Včeraj se je začelo v Trstu dvodnevno zasedanje ustanovnega kongresa Zveze enotnih razrednih sindikatov. Navzočih je 400 delegatov iz obeh con STO. V imenu akcijskega odbora za obnovo razrednih sindikatov na STO je poročal predsednik odbora Bartolo Petronio, ki je razložil dosedanje delo, cilje in neposredne naloge Zveze enotnih razrednih sindikatov.

Bartolo Petronio je naglasil, da je ustanovitev Zveze enotnih razrednih sindikatov rezultat dolgotrajnega boja za obnovo razredne sindikalne organizacije, s čimer je bil napravljen temelj nadaljnemu boju tržaskih delavcev obeh con STO. Poglaviti vzroki sedanje težkega gospodarskega položaja delavcev so oportunitizem, birokratizem in nedemokratska politika sindikalne, ga vidaljevskega vodstva, ki se je spremenilo v agenturo politike, docela tuje koristim delavcev.

Bartolo Petronio je nadalje naglasil, da je znaten del tržaskih delavcev takoj po resoluciji obsodil nasilno vmešavanje informbirojske politike v sindikalno gibanje in da so bili že julija 1948 storjeni ukrepi, da bi se rešila organizacija delavcev in preprečilo njeno popolno uničenje na Svobodnem tržaskem ozemlju. V coni »A« so bile obnovljene in upostavljene prve sindikalne organizacije, ki so se postopoma spreminjale v akcijske odbore v podjetjih, katera so bila včlanjena v centralnem akcijskem odboru za obnovo vitez razrednih sindikatov. Zaradi informbirojske politike je pričelo število članov v sindikatih hitro padati. Delavci niso hoteli sprejemati sindikalnih funkcij. Nekdanji borbeni tovarniški odbori so v praksi v glavnem likvidirani. Likvidirana je tudi Zveza mladih posestnikov. Petronio je nato navedel, da je zaradi izdajalske politike vodstva vidaljevskega sindikatov stavka v lanskem februarju doživela neuspeh.

Do danes so že tisoči delavcev cone »A« in skoraj vsi delavci cone »B« pristopili k obnovljenim sindikatom. Obnovljene so organizacije prosevnih delavcev, grafičnih, tekstilnih in industrijskih delavcev, mešanih strok, a veliko pomoč je akcijski odbor nudil pri ustanavljanju Tržasko kmečke zveze. Sedaj je potrebno, da se ustvari temelj resnično demokratični razredni sindikalni organizaciji in sicer na načelih, ki izvirajo iz skupnih koristi delavcev.

Znaten del poročila je Petronio posvetil uspehom, ki so jih dosegli delavci v jugoslov. coni STO. Poudaril je, da se delavci jugoslov. cone STO bore za povečanje proizvodnje, za varčevanje v svojih podjetjih, dvigajo svojo kulturno in strokovno raven in blaginjo, bore za higiensko in zdravstveno zaščito. V coni B ni več vprašanja brezposelnosti, temveč nasprotno pomnjanje delovne sile.

Govorec o nalogah Zveze enotnih razrednih sindikatov, je Petronio dejal, da je treba pričeti boj za ponovno krepitev sindikalnih odborov v podjet-

V ZDA bo do julija že 24 divizij v aktivni službi

Washington, 21. jan. (Un. Pr.) Šef ameriškega generalnega štaba general Lawton Collins je izjavil, da bo imela ameriška armada do 1. julija 24 divizij v aktivni službi. Število vojakov, določenih za vpoklic v ameriško armada, pa se utegne še povečati.

32 žrtev snežnih lavin v Švici

Bern, 21. jan. (AFP). Snežne lavine ogrožajo naselja in življenje prebivalcev. Dg sedaj se je 32 oseb smrtno ponesrečilo. Reševalne skupine se trudijo, da bi našle izgubljene osebe, iskanje pa je zelo oteženo, ker so v nekaterih delih Alp zaradi snežnih lavin prekinjene železniške, brzojavne in telefonske zveze.

Huda zima v severni Italiji

Turin, 21. jan. (AFP). V severni Italiji imajo zelo hudo zimo. V okolici Bolzana je zapadlo toliko snega, da je ustavljen vsak promet in so prekinjene brzojavne in telefonske zveze. V Piemontu je vihar porval brzojavne drogove in drevesa s koreninami vred. Trije tramvajski vozovi so se prevrnili, vendar pa človeških žrtev ni bilo.

Sedemdesetletnica dr. Ivana Ribarja

Predsednik Prezidijske skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar je včeraj ućakal 70 let. Njegova življenjska pot je poštena, čista pot iskanja, boja in poštovanja.



Napreden in borben je bil že v dijskih letih in s svojim pogumom in poštivalnostjo je dajal lepe zgled v odporu in boju zoper avstro-ogrsko nasilje. Od mladih let je bil prepričan, da je Avstro-ogrska monarhija ječa Jugoslovanskih narodov. To prepričanje ga je napotilo v javno in parlamentarno življenje nekdanje Jugoslavije in ko je bil parlamentarec že od prvih volitev 28. novembra 1920, je kmalu spoznal, da Jugoslovanski narodi tudi v novi državi nimajo tega, kar so želeli in pričakovali. Od začetka diktature kralja Aleksandra je bil v prvih vrstah opozicije. Ustanovitev Ljudske fronte

po pobudi Komunistične partije je iskreno pozdravil kot pravo obliko naslednje opozicije in je bil zaradi tega izključen iz demokratske stranke, kar ga je še bolj zavzelo za boj, v katerem je delavski razred na vodnem mestu. Bil je med prvimi, ki so se leta 1941 pridružili ljudski vstaji in v boju za naše osvobodjenje je storil in žrtvoval vse, kar more človek storiti in žrtvoval za sveto idejo Med vojnjo je izgubil tudi ženo in dva sinova: sin Jurica je padel že v bojih za Kolašin v Crni gori, Lola, voditelj jugoslovanske mladine, pa je padel pozneje v

zarji zmage in svobode. Prav v tistih dneh je bil dr. Ivan Ribar, cigar očetovalsko srce je že drugi močno krvav, vdevo, izvotljen vnovič za predsednika AVNOJ. Pri obeh zveznih skupščinskih volitvah po osvoboditvi je bil izvoljen za ljudskega poslancu zvezne Ljudske skupščine, ki ga je obkraj izvolila za predsednika svojega Prezidijskega odbora. Na tem visokem mestu je dr. Ivan Ribar neumorno delaven in vsem našim narodom je zdaj njegov življenjski praznik zaželen povod, da mu izražajo svojo hvaležnost in svojo ljubezen.

V letošnji plan izvoza so vključeni novi izvozni proizvodi

Ker je lani zaradi suše izpadel pretežni del izvoza kmetijskih pridelkov, smo letni plan izvoza izpolnili le z okrog 93%. Letošnji plan izvoza je nekoliko večji od lanskega, čeprav bomo tudi letos občutili izpadek zaradi suše zato pa moramo z iznajdljivostjo in izkoriščanjem vseh izvoznih možnosti nadomestiti izpadek izvoza kmetijskih pridelkov. V seznam izvoznih predmetov bomo letos vključili vrsto novih predmetov. To so med drugim plinsko olje in nekateri specialni benecini, ki jih že izdelujemo v večjem obsegu, kakor znašajo naše potrebe. Letos bomo začeli izvažati tudi vrsto novih proizvodov naše kemične industrije, pa tudi razne izdelke naše težke in predelovalne industrije. Nedavno smo izvozili v Turčijo serijo velikih strožnih TES-3, ki jih izdeluje tovarna »Prvomajska« v Zagrebu. Letos bomo izvozili še nekatere druge stro-

je, ki jih že izdelujemo v zadostnem številu. V lesni stroki bomo mnogo bolj kakor doslej izvažali končne izdelke. Okroglega lesa skoraj ne bomo izvažali, zato pa se bo povečal izvoz parketnih desic za 60%, vezanih plošč za 38%, zabojev za 125% in nekaterih drugih izdelkov lesne industrije. V zveznem ministrtvu za zunanjo trgovino proučujejo tudi možnosti povečanja izvoza drobnih predmetov in izdelkov naše predelovalne industrije. Tako bomo izvažali kvalitetno izdelane gozdarice, v večjem obsegu tudi tulce za klobuke, organizirano bo zbiranje in sušenje gob, iz Vojvodine bomo n. pr. izvažali v večjih količinah žive pijavke za medicinske potrebe. Planirano je tudi povečanje izvoza alkoholoidov, ki se pridobivajo iz opija. Te alkoholoidne pa ne bomo pridobivali zgolj iz opija, marveč tudi iz makovih glavčic, ki jih doslej nismo izkoriščali. Lanski poizkusi v tej smeri so se prav dobro obnesli. V ta namen bomo dobili tudi potrebne stroje.

»Črna gora« splovljena v Amsterdamu

Amsterdam, 21. jan. (Tanjug). Danes so splovlili v morje novo jugoslovansko preokceansko motorno ladjo »Črna gora« z nosilnostjo 9600 ton. Ob tej priložnosti so priridelji slovesnost, ki so se je poleg drugih gostov udeležili naš poslanik v Haagu Mato Jakiš, predstavniki holandskih oblasti in amsterdamske občine, delavci, ki so zgradili ladjo in jugoslovanski pomorščaki, ki so na Holandskem.

Podpis pogodbe o dobavi živil po organizaciji CARE

V Beogradu je bila v soboto podpisana pogodba med vlado FLRJ in drugo za ameriške pošiljke za Evropo CARE o dobavi živil, ki jih daje ameriška vlada na razpolago brezplačno po organizaciji CARE in ki se bodo pošiljala Jugoslaviji. V okviru te pogodbe se je pripravila v Ameriki odposiljanje okrog 5.000 ton surovega masla, 6.000 ton jajnega prahu in 12.000 ton mleka v prahu. Pogodba je sklenjena v javelnostjo do zaključno 31. julija leta 1951.

Pogodbo so podpisali v imenu vlade FLRJ Ljubo Babić, pomočnik predsednika Gospodarskega sveta in predsednik komisije za izredni uvoz živil pri vladi FLRJ, a za organizacijo CARE g. Frederick C. White, šef misije CARE za Jugoslavijo.

Plenum Zveze kmetijskih združenj

V soboto, dne 20. t. m., je bil v Ljubljani plenum Zveze kmetijskih združenj Slovenije. Plenum je vodil predsednik Republiške zveze kmetijskih združenj tov. Maks Krmelj, udeležili pa se ga je tudi minister za kmetijstvo tov. Franc Simonič. Po dnevnem redu so razpravljali delegati plenuma o stanju in nalogah kmetijskih združenj in kmečkih delovnih združenj v Sloveniji.

Zaradi aktualnosti razprave — posebno v zvezi z novo trgovino — bomo poročali o tem obširneje v prihodnji številki.

Pred ustanovitvijo Društva prijateljev otrok

Na sestanku svetov Zveze pionirjev Jugoslavije, ki je bil v Beogradu, so sklenili, da se bodo sedanji sveti odredbo pionirjev prerasli v osnovne organizacije Društva prijateljev otrok, velike množične organizacije, v katerih bodo združeni vsi, ki so pripravljani in sposobni sodelovati pri solski in izvenšolski vzgoji otrok. Za otroke od 7 do 14 let starosti ostane še naprej kot osnovna organizacija odred Zveze pionirjev, ki bo užíval vsi pomoč Društva prijateljev otrok. Novo društvo bo že letos skrbelo za otroške počitniške kolonije.

Založba »Obzorja«

Severna Slovenija je zaradi hitlerjev. ske okupacije izgubila skoraj vse javne in privatne knjižnice, ki se kljub žil. vahni založniški delavnosti zadnjih petih let po osvoboditvi ne morejo toliko izpopolniti, da bi popravili veliko škodo, ki jo je na tem ozemlju povzročil fašistični teror slovenski knjigi ob severni meji.

Prepričani smo, da bo založba, ki bo delovala v Mariboru, izpolnila vrzel, ki jo prav tu živo občutimo. Ta založba seveda ne bo imela samo ozkega lokalnega značaja, ampak bo — kakor vse druge — splošno slovenska tako po sodelavcih, kakor tudi po čitateljih, ki jim je namenjena. Z ustanovitvijo založbe v Mariboru, ki ima že staro založniško tradicijo, pa se bo okrepilo tudi kulturno življenje v največjem gospodarskem središču Slovenije.

Poglavitna naloga te mariborske nove založbe bo nuditi čitateljem ceneno, okusno opremljeno, predvsem pa dobro knjižvo. Poleg sodobnih domačih del, bodo prišla v poštev tudi tujja dela in dela jugoslovanskih avtorjev. Zastopana bo tako domača kakor tujja klasika. Na poljudno znanstvenem področju bo založba čitatelja seznanjala z osnovnimi sodobne znanosti, izdajala pa bo tudi razne zgodovinske, literarnozgodovinske in druge enciklopedične voditve ter pre-

glede, ki bodo čitatelju pomagale pri orientaciji po raznih področjih javnega življenja.

V okviru svojega splošnega knjižnega načrta bo založba izdajala zbirko cenenih umetniško pomembnih knjig pod naslovom »Knjižnica Prežihovega Voranca«. Prevzela bo tudi izdajanje

Med novimi knjigami

Zadnji čas je v središču naših bratskih republik in drugod izšla vrsta knjig, o katerih je treba vsaj na kratko spregovoriti. Če že ne več, je treba slovenskemu bravcu dati vsaj nekaj pregled založniške dejavnosti v drugih središčih, posebej se pri Hrvatih in Srbih. V tem sestavku bo na kratko govor o nekaterih pomembnejših izdajah zadnjih dveh-treh mesecev.

Pesniških zbirki je izšla cela vrsta, originalnih in prevodov. Posebej v Zagrebu beležimo kar izrazit naval poezije. Izšle so zbirke »Graditelji života« Marina Francičevića (Kultura), »Pjesme« Grigorja Viteza in »Koliba u inju« Zivka Jelčića (Zora) in tri zbirke mladih: »Glasnice u oluj« Slobodana Novaka, »Znoj za čelika« Djure Snajdera in »Za kislim belim dug« Slobodana Berberskega (Novo pokoljenje).

Marin Francičević, doma z otoka Hvara, ki bo prihodnje leto dosegel štrideset let, ima za seboj že nekaj pesniških zbirki, izdanih pred vojno in

mariborske revije »Nova obzorja«, ki je s svojim triletim izhajanjem dokazala upravičenost svojega obstoja.

Založba se delovala v okviru Zveze mariborskih kulturnih delavcev in se bo imenovala Založba »Obzorja«. Rokopise je poslali na naslov Jaro Dolar, Maribor, Slovensko narodno gledališče.

po njej, iz zbirke esejev in člankov »Pisci in problem«. Najnovejša Francičevićeva knjiga »Graditelji življenja« obsega pet poem (Peta zemaljska). Pred licem dana, Zapisnik pod petrolejkom. Zapis o jednoj majci, Ivanov povratek, ki so tematično zajete iz novše nedavne preteklosti in današnjih dni, zlasti iz let borbe. V zadnji je pesnik prikazal problematiko naših čezmorskih izseljencev.

Grigor Vitez, po rodu iz Kosovca v Slavoniji, je prav tako štridesetletnik (r. 1911). Predlanskim je izdal droben zvezek pesmi »San borca u zoru«, razen tega je prevajal ruske klasične (Puškin, Lermontov) in sodobne pesnike (Bagricki: Pjesma o Opanasu). V sedanji, drugi pesnikovi zbirki je nastajenih na 92 straneh nekaj čez štirideset pesmi, razdeljenih v ciklne: Zvezde na mreži, Srce v viharju, Stihl v bosenskem kamnu, Harla na vetru, Pesmi iz domačega kraja in Nad življenjskim. Vse pesmi v knjigi razen

ene so nastale med vojno in zadnja leta. Vitez je blizek ljudskemu izražanju, enostaven, ljubi strogo obliko in se redno drži rime. Uspeli so poskuski pesmi s kratkimi verzji (Uspavanka v gozdu, Pesem slepega borca).

Zivko Jelčić je mlad pesnik. Doma je iz Splita, kjer se je rodil 7. junija 1920. V Zagrebu je pred vojno študiral pravo, po vojni pa dovršil filozofsko fakulteto. Sedaj vodi zagrebško založbo »Novo pokoljenje«. Pesmi je začel pisati sredi vojnih let, kot partizan, v Splitu je nastilil l. 1945 prvo knjigo verzov z naslovom »Bijeli kum«, V svoji drugi pesniški knjigi »Koliba u inju« (120 strani) je v petih spevih podal doživljaja in občutja iz let osvobodilne borbe. Ljubi ustaljeno obliko in rimo ab ab, ki je v vseh 156 (razen v uvodnem) oddelkih (po osem verzov) dosledno ohranjena.

Založba »Novo pokoljenje« v Zagrebu je izdala hkrati tri knjige mladih, Slobodan Novak (rodil se je v Splitu l. 1924) daje motive iz svoje mladosti, iz taborišča, iz partizanskih let, z mladinske proge, iz vojne Poljske in današnje naše stvarnosti. Pesmi v tej knjigi so nastale v zadnjih štiri letih. Drobna zbirka »Glasnice u oluj« (63 strani) je zaradi nekaj iskrenih in toplih stihov lep obet.

Drugi pesnik, Djuro Snajder, je doma iz Nuštra pri Vinokovcih (rodil se je l. 1919). Boril se je med vojno skupaj s poljskimi partizani. V zbirki

»Znoj za čelika« je tematično zelo podobno Novaku. Na 72 straneh je dal nekaj zelo občutenih pesmi, zvečine v svobodnem stihu.

Slobodan Berberski je Srb iz Banata (rodil se je 1919 v Velikem Beckereku, danes Zrenjanin) in je prve pesmi tiskal tik pred začetkom vojne v novosadskem »Letopisu Matice srpske«. Sedaj živi v Zagrebu. Politična tematika je zelo pogosta. V ciklusu »Dimniki in brazde« so pesmi o graditvi socializma. Med njimi je tudi pesem Mariborski otok. Na šestindvajsetih straneh je nastajen ciklus »Jesenice«, ki bo vse, kakor zanimal tega in onega Slovenca. Posebno pesem je posvetil tudi Tonetu Cufarju. Knjiga obsega 116 strani in pesmi iz let 1946-49.

V Mali biblioteki »Zore« so pred kratkim izšle »Pjesme Antuna Branka Simića (1898-1925), enega najnadarnejših hrvaških pesnikov svoje dobe. Zbirko je uredil Dragutin Tadijanović, ki je napisal tudi bibliografski pregled pesmi in skico o pesniku, medtem ko je obširnejšo spremno besedo prispeval Marijan Matković. Simić je izdal leta 1920 svojo edino zbirko »Preobrazenja«, ki je dosegla velik uspeh. V sedanjem izboru je na 123 straneh podano vse najtehtnejše, kar je ta hercegovski pesnik napisal. Na koncu je tudi osem strani slik, tiskanih na posebnem papirju.

Tu moram vsaj omeniti še tri knjige prevodov v vezani besedi. Vse tri so

izšle pri isti založbi (v zbirki »Mala biblioteka«, ki jo ureja Gustav Krklec). To je mladostno Shakespearovo delo »Venera i Adonis«, nastalo v letih 1589-93. Prevel ga je Danko Andjelčević, ki je letos pripravil tudi hrvaški prevod vseh Shakespearovih sonetov. Druga knjiga so Michelangelovi »Soneti« (vsega skupaj 79) v prepevu Olinka Delorka. Tretja knjiga pa predstavlja izbor iz lirike španskega pesnika Federica Garcie Lorca (1899-1936) pod naslovom »Knjiga pjesama«, na 147 straneh. Pesmi je izbral in prevedel Drago Ivančević. Če omenim še to, da je revija »Republika« v svoji dvojni številki (8-9) prinesla 36 strani prepevov tujih pesnikov (Katul, Properc, Tibul, Villon, Michelangelo, Shakespeare, Goethe, Hölderlin, Heine, Leopardi, Mickiewicz, Poe, Ljermontov, Whitman, Baudelaire, Verhaeren, Rilke, Machado, Blok, Jimenez, Jese, njin, Brecht, Lorca), mislim, da sem s tem dovolj povedal o neprestanem trudu sodobnih hrvaških pesnikov, da bi presadili v domači jezik najlepše cvetove tuje poezije.

V Novem Sadu pri Matici Srpski je izšel obsežen izbor pesmi Dušana Vasiljeva (1900-24) na 388 straneh. Je nekaj sorodnega med Vasiljevom in našim Srečkom Kosovelom. Primerjalna študija bi bila zaželena. Knjigo je uredil tajnik Matice Srpske Zivan Mihajlac. — T. P. (Konec prihodnjik)

Govor tovariša Mihe Marinka na seji glavnega odbora OF Slovenije

Nadaljevanje s 1. strani

spodarstva po sovjetskem zgledu. S tem seveda ni rečeno, da so bile te zasnovane od vsega začetka povsem pravilne oziroma da jih je treba ali da jih je mogoče takoj popolnoma odpraviti. Mi gotovo ne bi bili sposobni leta 1945. in 1946. koristno in uspešno izvajati tak način demokratičnega upravljanja v gospodarstvu pri dnevnem praktičnem izvajanju naših nalog, gospodarskih in splošno družbenih, kakor ga izvajamo danes. Socialistično gospodarstvo ter določena stopnja vzgoje naših delovnih množic in naših kadrov, ki je bila relativno nižja, sta v začetku nujno terjala večji podatek na centralistično upravljanje gospodarstva. Ob prikazu, ki nam ga daje v zadnjem ekspoziciji tovariš Kardač, vidimo, kako pravilna je bila doslej prehojena naša pot. Analiza vloge državnega kapitalizma v sodobni splošni zgodovinski epohi, ki jo imenujemo socialistično epoho, epoho hudih razvojnih krčev in porodnih muk, v katerih se iz starega poraja novo, nam jasno nakazuje relativnost napredne ali reakcionarne vloge državnega kapitalizma, ki se odraža v odnosu do takšnih ali drugačnih družbeno-političnih oblik, na katerih temelji družba v danih okoliščinah.

Državni kapitalizem v razvoju družbe ni koristen na sploh. Elementi državnega kapitalizma se pojavljajo kmalu za nastankom in razvojem samega kapitalizma. Na prehodu iz enega v drugi družbeni sistem ima svojo zgodovinsko vlogo. Državni kapitalizem v kapitalistični razredni družbi vsebuje že tudi elemente socializma in ima določeno napredno vlogo tudi v pogojih, ko politična revolucija družbe še ni izvršena, ker zajema del dobička za državne potrebe, zlasti pa, ker pospešuje razvoj proizvodnih sil. Državni kapitalizem v kapitalistični razredni družbi vsebuje že tudi elemente socializma in ima določeno napredno vlogo tudi v pogojih, ko politična revolucija družbe še ni izvršena, ker zajema del dobička za državne potrebe, zlasti pa, ker pospešuje razvoj proizvodnih sil. Državni kapitalizem v kapitalistični razredni družbi vsebuje že tudi elemente socializma in ima določeno napredno vlogo tudi v pogojih, ko politična revolucija družbe še ni izvršena, ker zajema del dobička za državne potrebe, zlasti pa, ker pospešuje razvoj proizvodnih sil.

Državni kapitalizem pa postaja negativen element, ki ovira socialistični razvoj družbe, kakor hitro ta oblika ni usmerjena na svoje odmiranje in odpravljanje, in začne delovati reakcionarno, kakor hitro kaže težnje po krepitvi in utrjevanju, kakor hitro postane vsedrjavni sistem, ki uveljavlja sistem birokratske despotije, v kateri se znova oživljuje kapitalistične težnje po ohranitvi privilegijev za korist vladajoče kaste. V ameriškem gospodarstvu n. pr. so se državni kapitalistične oblike silno razmahale po znani splošni gospodarski krizi. To je bilo očitno zato, ker so začeli spoznavati, da je planiranje v gospodarstvu uspešno sredstvo proti gospodarskim krizam. Kriza sama je narekovala, da je treba nekaj storiti tudi proti njenim strahovitim posledicam, proti bedi in gladu velikanske armade brezposelnih. Nesposoben je torej, da je Rooseveltov »New Deal« imel veliko napredno

Pomen naših uspehov na mednarodnem poprišču

Naši uspehi pri notranjegospodarski in politični konsolidaciji in afirmaciji na zunanji, ki smo jih na tej osnovi dosegli, in uspehi našega državnega vodstva na vseh mednarodnih popriščih, pomenijo nekaj nadvse pomembnega in daljnosežnega. Rekel sem: na vseh mednarodnih popriščih. Da! Tudi konflikti s kominformirskim blokom, kakor koli je težak za nas, je v nekem smislu uspeh. S tem bomo s svoje strani pripomogli, da se bo reakcionarna in kontrarevolucionarna politika birokratske despotije Sovjetske zveze hitreje razkrinkala, tako bomo pripomogli, da se ta motnja v razvoju socializma odpravi. Ta daljnosežnost v progresivnem smislu, ki jo dokazuje praksa, je v tem, da je možno konstruktivno so delovanje med državami, ki temelje na različnih oblikah družbeno politične osnove.

Bistvo teh elementov nakazuje v svojem ekspoziciji tov. Kardač, ko pravi, da se elementi socializma približajo skozi vse pore stare družbe. Ti elementi so v konkretnem primeru naših trgovskih stikov in gospodarskih kori-

stih, ker je brzdal divji pohlep finančnih magnatov po dobičku, ker jim je odvzemal visok odstotek dobička za potrebe načrtnega državnega gospodarstva, za socialno skrbstvo, za uporabo znanstvenih dognanj pri razvoju proizvodnih sredstev itd., to je za splošno družbeno korist. To je bil tudi razlog velike popularnosti Roosevelta, da je bil nekoličkoli zaporedoma izvoljen za predsednika. V drugi svetovni vojni pa so proizvodne sile s pomočjo državnega kapitalizma napravile nov, velikanski skok v svojem razvoju.

Bilo bi seveda napačno, če bi povsem izenačevali sovjetski državni kapitalizem z ameriškim. V Ameriki so n. pr. vključeni vanj in so mu v večji ali manjši meri podrejeni samo monopoli in druge kapitalistične organizacije. V Sovjetski zvezi pa vse gospodarstvo upravlja absolutno centralistično sama država birokratska kasta z vso svojo strogo centralistično hierarhijo od direktorja tovarne ali kolhoza do najnižjega državnega vodstva. Zaradi te razlike tudi imajo na zahodu neke argumente za obojevanje svoje demokracije. Zaradi tega centralizem v sovjetskem smislu tudi ne predstavlja nobene propagandne nevarnosti za buržoazijo na zahodu. Značilen pa je odgovor ameriških industrijev nekim našim tovarišem, ki so nedavno obiskali nekaterih njihove velike tovarne. Ko so proti ameriškemu očitkom, da smo politična država, navajali naše delavske svete in upravne odbore, so industriji vzkliznili: »To je pa preveč demokracije«.

Ce torej na državni kapitalizem gledamo v takem razvojnem zgodovinskem obsegu, potem nam je še bolj jasno, da smo na dobri poti in da v primeru z drugimi relativno zelo hitro prehajamo iz te faze državnega kapitalizma. Državni kapitalizem je bil v začetku potrebna in koristna oblika, danes pa pri relativno razvitejših proizvodnih silah, ob dosledni borbi za socializem, ki jo vodi naše državno in politično vodstvo, ter ob organiziranosti in zavesti naših množic nima pogojev, da se konsolidira, in ne more ovirati razvoja in delovati kontrarevolucionarno. Pri tem je nedvomno vplivalo tudi dejstvo, da smo relativno majhna država, kjer se nacionalna prepotentnost ni mogla uveljaviti. Ta prepotentnost pri Rusih in sedaj tudi pri Kitajcih ima nedvomno svojo vlogo zaradi nerazvosti proizvodnih sil in nižje stopnje civilizacije. Naša dosežena stopnja družbenega razvoja, stopnja razvoja gospodarstva, to je proizvodnih sil, ter politična preobrazba in organiziranost naših delovnih množic nam dokazujejo, da nismo ne prehiteli in da tudi nimamo razloga zavirati tega razvoja s kakršnim koli vračanjem nazaj, z dopuščanjem kakršnega koli buržoaznega parlamentarizma, kakor bi to želeli neki preživeli elementi stare družbe med nami, in kakor bi le. ti hoteli tolmachi našo linijo poglabljanja socialistične demokracije. Prav tako nimamo potrebe po kakšnem taktičnem odstopanju od postavljenih smeri in od že dosežene stopnje našega razvoja iz kakršnega koli razloga zunanje-politične situacije. Nasprotno!

Državni kapitalizem v razvoju družbe ni koristen na sploh. Elementi državnega kapitalizma se pojavljajo kmalu za nastankom in razvojem samega kapitalizma. Na prehodu iz enega v drugi družbeni sistem ima svojo zgodovinsko vlogo. Državni kapitalizem v kapitalistični razredni družbi vsebuje že tudi elemente socializma in ima določeno napredno vlogo tudi v pogojih, ko politična revolucija družbe še ni izvršena, ker zajema del dobička za državne potrebe, zlasti pa, ker pospešuje razvoj proizvodnih sil. Državni kapitalizem v kapitalistični razredni družbi vsebuje že tudi elemente socializma in ima določeno napredno vlogo tudi v pogojih, ko politična revolucija družbe še ni izvršena, ker zajema del dobička za državne potrebe, zlasti pa, ker pospešuje razvoj proizvodnih sil.

Državni kapitalizem pa postaja negativen element, ki ovira socialistični razvoj družbe, kakor hitro ta oblika ni usmerjena na svoje odmiranje in odpravljanje, in začne delovati reakcionarno, kakor hitro kaže težnje po krepitvi in utrjevanju, kakor hitro postane vsedrjavni sistem, ki uveljavlja sistem birokratske despotije, v kateri se znova oživljuje kapitalistične težnje po ohranitvi privilegijev za korist vladajoče kaste. V ameriškem gospodarstvu n. pr. so se državni kapitalistične oblike silno razmahale po znani splošni gospodarski krizi. To je bilo očitno zato, ker so začeli spoznavati, da je planiranje v gospodarstvu uspešno sredstvo proti gospodarskim krizam. Kriza sama je narekovala, da je treba nekaj storiti tudi proti njenim strahovitim posledicam, proti bedi in gladu velikanske armade brezposelnih. Nesposoben je torej, da je Rooseveltov »New Deal« imel veliko napredno

negotovega položaja v teh deželah noče tvegati investicij.

Te oblike državnega kapitalizma danes vsrkavajo velikanske dobičke kapitalističnih monopolov za splošno državno korist. Če gre danes velik del teh dobičkov za oboroževanje, torej za stvar, ki sama po sebi ne more služiti napredku človeške družbe, nosi za to največ krivde Sovjetska zveza. Ona je povsem zaigrala svoj velikanski prestiž, ki si ga je pridobila v svetu v drugi svetovni vojni. Sovjetska zveza je po vojni zadržala velikansko aktivno oboroženo silo, ki jo danes uporablja za zastraševanje vsega sveta. Njena politična sila in zastraševanja je dala pobudo za ponovno oboroževanje na drugi strani, kjer so po vojni zadržali le nezaten vojni potencial. Zato so poizkusili, prepričati svet, da zahod hodi vojno, da je tu predvsem vir agresije, zelo jalov posel. Čeprav nedvomno obstajajo take tendence nekih reakcionarnih krogov, ti vendar niso v takem položaju, da bi mogli izsiliti ustrežajočo politiko državnega vodstva. Pa tudi politika teh krogov ni vedno taka. Tako na primer izolacionizem, ki gre objektivno prej v korist sovjetski politiki.

Tesni gospodarski stiki socialistične Jugoslavije s kapitalističnimi državami — koristna trgovska zamenjava in celo neposredna pomoč, ki smo je deležni — kakor tudi praktični uspehi, ki jih naša diplomacija dosega celo z državami, katerih vladajoči krogi s izrazito sovražno razpoloženju proti komunizmu, kar je v veliki meri pripisati agresivni politiki Sovjetske zveze, nam daje jasno predstavo o tem, kakšni bi bili uspehi Sovjetske zveze, če bi vodila podobno politiko, kakor jo vodi naše državno vodstvo. Reakcionarne sile bi bile v mnogih kapitalističnih deželah razorožene pred ogromno potencialno silo napredka, ki bi se nedvomno razvil in te deželah. Danes pa reakcionarni krogi maksikalne dežele prihajajo do veljave zaradi grožnje, ki jo Sovjetska zveza neposredno ali posredno predstavlja za te narode. Se več: politika Sovjetske zveze omogoča, da ima ta reakcija celo v nekem smislu progresivno vlogo glede na mednarodno situacijo, ki jo ustvarjajo Sovjeti.

Dva veljavnata faktorja: socializem in težnja za mirom

V svojem ekspoziciji nam pojasnjuje tov. Kardač mednarodne okoliščine in nam omogoča preglednost, ki še bolj utrjuje prepričanje o pravilnosti zunanje politike našega državnega vodstva. Iz te politike izhaja, da ne more biti govora o kakršni koli potrebi, ki bi jo narekovala realne prilagoditve, da se odreče socialistični smeri v našem razvoju. Obstaja samo nujnost, da širimo in poglabljamo našo socialistično demokracijo, nikakor pa, da bi jo zoževali z buržoaznim parlamentarnim sistemom strank in se s tem vračali k obnavljanju razredne družbe. Uresničevanje socialistične demokracije, ki prihaja do izraza v naših delavskih svetih, upravnih odborih, zborih volivcev, svetih potrošnikov, svetih državljanov itd., utrjuje naš položaj v svetu, ker je temelj trdne enotnosti vseh naših delovnih ljudi glede glavnih gospodarskih in družbeno političnih nacer. Na eni strani vzbuja za nas simpatije delovnih ljudi v svetu, na drugi strani pa se uveljavljamo kot trden činitelj miru v razmerju do vseh drugih resnično miroljubnih krogov, tudi vladajočih. Vračanje k buržoaznemu parlamentarizmu — kakor bi ga redki krogi pri nas želeli — pa bi je slabilo vztrajnost naših delovnih ljudi, razbijalo bi politično enotnost in s tem seveda vzbuja še večji apetit sovjetski agresiji.

Zaradi krize socializma v Sovjetski zvezi in v kominformirskem bloku sploh smo s temi v ostrem konfliktu, na drugi strani pa smo v pozitivnih odnosih z drugimi državami, ki temelje na buržoaznem družbenem sistemu. Odnose s temi državami omogočajo določene realne okoliščine konkretne politične mednarodne stvarnosti, ki seveda ne izključujejo poizkusov restavracij preživelega družbenega reda, zato pa moramo biti tembolj budni proti tem poizkusom. To smo dolžni že z vidika mednarodnega prestiža, naše trdnosti in obrambne sposobnosti, ki je temelj našega prispevka k ohranitvi miru, kajti taki poizkusi ne bi imeli nič skupnega z demokracijo, ampak bi predstavljali poizkus najbolj črne reakcije. Tega bi se morali zavedati tudi tisti ljudje med nami, ki so sicer rodoljubi, ki pa z željami gledajo nazaj na svoje položaje, ki so jih nekajkrat uživali. Zavedati bi se morali, da jih naslednje zunanji agentom vodi na pozicije nacionalnega izdajstva in na pozicije najbolj črne reakcije. Ta pa bi na drugi strani bila v prid sovjetski ekspanzivnosti, ki bi si z našim slabljenjem in našo propadajočo vlogo kontrarevolucionarno vlogo in bi si povečala možnosti za srednjeveško osvajanje in ropanje sveta.

Iz tega sledi, da ni v ničemer utemeljena alternativa — ali na vzhod ali na zahod. V Kardačevih izjavah je dovolj jasno nakazana naša pot, pri čemer se moramo opirati na dva momenta: na faktor socializma in na faktor težnje za mirom, ki danes kljub vsemu prevladujeta v svetu. Naravno je, da mora naše državno vodstvo v

raznoglasja dovolj zgovorno pričajo, da ne more biti govora o takem zahtodnem bloku, kakor je kominformirski. Zato so toliko bolj neutemeljene domneve, da smo se s tem, ko smo prejeli ameriško pomoč, zavezali, da se bomo bojevali za Amerikance, ne glede na to, da niso bili postavljeni taki pogoji za pomoč in da mi na to ne bi pristali. Jasno pa je, da ni naša krivda, če so v takem primeru istovetni interesi naše lastne obrambe z interesi ostalih dežel. Zaradi raznoglasij v zahodnem bloku pa še ni rečeno, da je ta blok za toliko sibiški od sovjetskega. Ta raznoglasja govore kvečjemu za to, da je s te strani manjši možnosti za nepremišljene prenegotnosti, ki bi povzročile tretjo svetovno vojno.

Skrainji napori v zadnjem času, da bi se končala vojna v Koreji, pričajo o težnji za mirom in bodo le se bolj razkrili agresivnost sovjetskega bloka ter povečali moralno-politično vrednost Organizacije združenih narodov. Ta miroljubnost, ki se je, izvzemi sovjetskega bloka, manifestirala v Organizaciji združenih narodov, seveda ne gre za to mere, da bi postopoma popuščala nasproti agresivnosti katere koli velike, najmanj pa seveda sovjetske. Zato težnja za sporazumom med velikimi silami na račun malih narodov in držav, kakor jo zlasti kažejo sovjetski despoti, nima bodčnosti. Naši voditelji celo menijo, da je sporazum med Sovjetsko zvezo in Ameriko za novo delitev sveta nemogoče, da bi pa bil glede Jugoslavije mogoče samo na temelju spoštovanja njene nevtralnosti.

Druga značilnost, bodisi za razmere na zahodu ali za rastoči ugled socialistične Jugoslavije, pa so v zadnjem času vse pogostejši intervjuji tovarisa Tita in drugih. To nas spodbuja in v tem smo upravičeni videti velik ugled Jugoslavije, pa tudi upoštevanje sposobnosti in uveljavljanje našega vodstva na mednarodnih popriščih. Na drugi strani pa vidimo v tem drugon miselnosti, kakor pa smo jo kdaj koli mogli pričakovati na strani Sovjetske zveze. Spominimo se samo, kako jim je celo v tistih časih, ko smo bili navidezno v najprisrčnejših prijateljskih odnosih šlo težko iz ust kakršna koli dobra beseda o Jugoslaviji, kaj šele, da bi se kakšna takšnja veličina smela toliko ponizati in vprašati tov. Tita za nasvet o tem ali onem problemu mednarodne politike. Vedno so hoteli, da se Jugoslavija v zunanje-političnih pogledih disciplinarno pokorava politiki Sovjetske zveze. Zato so ti pojavi za nas velikanskega pomena. V tej luči moramo gledati in ocenjevati činitelje miru tudi na zahodu.

Tovariši, tu sem omenil samo nekaj okoliščine, o katerih naj bi danes razpravljali in jih dopolnjevali, ker zahtevajo določeno orientacijo v naših volivnih pripravah. Z gotovostjo govoriti o takih ali drugačnih možnostih nadaljnega razvoja in zapleta je težko. Kar se tiče našega deleža v prispevku za splošen mir, si je treba biti popolnoma na jasnem, da bo največji delež, če bomo krepili našo politično enotnost in če bomo čim veste ne opravljali vsak svoje dolžnosti na gospodarskih in drugih področjih. S tem bomo največ storili za krepitve naše obrambne sposobnosti in za moralno-politično in organizacijsko sposobnost naših narodov za obrambo. To je najboljša pot, ki jo imamo na izbiro, pot, ki ustreza stvarnim interesom slehernega našega državljanca in vsem miroljubnim silam v svetu. V tem smislu dvigujemo zavest naših delovnih ljudi. V tem okviru razvijamo vse oblike naše socialistične demokracije, ki mora omogočiti konstruktivno sodelovanje slehernemu državljanu, ki ima dobre namene. V tem okviru bomo najuspešneje vsposodili nadaljnji kulturni razvoj naše revolucije. Naj vse naše delo v zvezi z volitvami služi temu namenu. Kot sem dejal v začetku: morebitna naklonjenost do tega ali onega kandidata, osebno nezadovoljstvo in osebna prizadetost zaradi takih in drugačnih gospodarskih ukrepov mora biti podrejena temu višjemu cilju. sicer vodi direktno v nacionalno izdajstvo. Z vztrajnim delom za politično mobilizacijo in politično vzgojo se borimo, da bo volivni rezultat tak, da bo manifestiral našo popolno politično enotnost.

Naši dosedajni uspehi v tem, da smo zdržali zahrbni napad kominformirskega bloka in razbili blokado, ki jo je skušala doseči sovjetska diplomacija tudi z zahodne strani, nam dovolj zgovorno pričajo o dobri naši perspektivi, če se opiramo na ta dva faktorja: na socialistične elemente, ki so v raznih oblikah po vsem svetu, in na težnjo za mirom, ki je prav tako vsepolsna. Vojna nevarnost proti predvsem z vzhoda, kjer se uveljavlja blok pod absolutističnim vodstvom Kremlja. Na zahodu je težje govoriti o podobnem bloku. Hegemonija Združenih držav Amerike v takoinovnanem zahodnem bloku še zdaleč ni taka, kakor trdi sovjetska oziroma kominformirška propaganda. Obratno. Dokaz za to so razprave na lanski Generalni skupščini Organizacije združenih narodov, kjer so prihajala do izraza mnoga raznoglasja. Sovjetski voditelji v svoji agresivni politiki mnogo grade na teh raznoglasjih. Ta

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Cene Kranjc. Uredništvo in uprava, Ljubljana, Kaniževa ulica 5, telefon 55-22 do 55-26, telefon uprave za ljubljanske naročnike 38-96, za naročnike izven Ljubljane 38-32, telefona glasnega oddelka št. 38-96, Tekoči račun pri Narodni banki, Ljubljana 601-90321-0. Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Poštna plačnava v gotovini. — Cetrletna naročnina 135 din, polletna 270 din, celoletna 540 din. — Slovenski poročevalec izhaja vsak dan razen ob nedeljah in praznikih.

Ivo Pirkovič: Bilo je pod Gorjanci SVETI SATAN 78

Na sestanke so prihajala dekleta v šmihelsko župnišče kar v stanovanje kaplana Wolbanga. Tako je dejala 19-letna pletilja iz Smihela, Lapanja Silva, ki je bila tudi sama v Wolbangovi organizaciji, in pristavila še: »Namen vseh sestankov je bil, da čim več mladine pritegnemo v Katoliško akcijo ter jo usmerjamo v odločno borbo proti Osvobodilni fronti, kar nam je kaplan Wolbang dostikrat poudarjal... Vsi člani in članice Katoliške akcije smo vršili, kolikor sem jaz poučena, v pretežni večini obveščevalno delo za kaplana Wolbanga. Zbirale smo posebno me, članice, podatke o zadržanju partizansko mističnih ljudi in tistih, ki so simpatizirali ali aktivno sodelovali v Osvobodilni fronti, ter vse zbrane podatke nosili Stekar Veri in kaplanu Wolbangu.« (UI 92/47/28).

All bo po vsem tem škof človeka res prepričal, da so s skrivnimi imeni podpisana ovaдушka poročila pobožne verske vaje? Kakšno moralno ceno imajo tedaj silovite besede ljubljanskega škofa, ki kot razjarjeni Mojzes v puščavi grmi s prične: »Katoliški akciji, ki ima edini namen pripeljati vse ljudi h Kristusu, da bi mu v vsem javnem in zasebnem življenju zvesto služili, očitajo politične namene brez dokaza povsem lažljivo. In tako dalje

laži brez konca... Resnica je od Boga, laž je od hudica« (Ljubljanski škofski list, 6. februarja 1943).

Je bil škof mar edini tujec v deželi, da ni vedel, kaj se godi v njegovi cerkvi? Ali pa so njegove besede zavestna neresnica, ki je po njegovih besedah hod hudica? Te težke uganke ne bom poizkušal reševati; ne bom si pa tudi otežil vesti zgodovinarja, če spravim vso to pravdo do njene popolne razjasnitve v predal, na katerem je napisano: »amachiavellizema«.

Da bi asistent Karel Wolbang politično in špijnsko delo Katoliške akcije pred očmi ljudstva skrtil, je svojim mladenkam dajal izmišljena imena, o čemer smo čutil nekaj že v izpovedi Samide Janje. Več nam povedo še druge prič. Trgovska pomočnica Kulovec Mihaela iz Vavte vasi je o tem dejala: »Bila sem članica Katoliške akcije ter sem bila kot taka tudi obveščevalka Wolbanga. Imela sem ilegalno ime »Ovčka« (UI 92/47/29). Predsednica Vera Stekarjeva je bila krščena na skrivno ime »Borilka« in je tako podpisovala tudi svoje članke v »Gorečem plamenu«. Neki drugi svoji delavki je Wolbang dal ime »Lučka«. Iz previdnosti je svojim obveščevalkam skrivna imena tudi spreminjal. Tako je bila Samida Janja najprej »Jagljec«, nato »Mir«, nazadnje »Irena«, ki je bil po Wolbangovem odhodu v Ljubljano za asistenta kaplan Jurak.

Tudi drobno glasilce Wolbangove organizacije, »Goreči plamen«, ki so ga mladenke pisale same in najbrž v enem samem primerku, se ni zanimalo le za vero, ampak

tudi za politiko in je polno mržnje do Osvobodilne borbe. Vera Stekarjeva je o tem rekla: »Do leta 1943 smo izdajale, oziroma je izdajala naša Katoliška akcija v Smihelu list »Goreči plamen«, medtem ko pozneje nismo izdajale nobenega glasila. Vsebitna dele lista je bila izrazito proti Osvobodilni fronti« (UI 92/47/4).

Samido Janjo smo čuli govoriti o nekem seznamu, ki so ga v Wolbangovi Katoliški akciji naredili že v letih 1941 in 1942 in ki »je imel še posebno pripomoč glede politične oznake«. O tej špijnski kartoteki vsega prebivalstva, ki so jo v Katoliški akciji in za njo domobranci nenetoma popravljali in dopolnjevali, poslednjič v dnehu, ko je bitka divjala še za firerjevo jazbino v podzemlju Berlina, je Stekar Vera dejala: »V mesecih decembru 1941 in januarju 1942 smo napravili popis vsega prebivalstva šmihelske fare zaradi časopisja in na tem popisu smo napisale pri vsaki družini krizec ali pa minus, po tem, ali je verna ali ne. Ta seznam smo izročili Wolbangu«.

Važnejša od tistega krizeca in minusa pa je bila seveda politična pripomba, ki je bila za toliko ljudi usodna in vzrok tolikim človeškim tragedijam. Ti popisi, ki jih je Katoliška akcija izdelala po vsej deželi, koder je razpredla svoje mreže, so postali solidna osnova totalne špijonaže, ki jo po Katoliški akciji prevzame pozneje posebna domobranksko gestapovska obveščevalna služba, ki jo v Novem mestu vodita kaplana Nande Babnik in Franc Fortuna s pomočjo svojih duhovnih sobratov, kaplanov in župnikov, Kovačiča Antona, Klančarja Leopolda, Ra-

hulje Franca, Smoliča Jožeta, Mohorja Janeza in vrste drugih. Po teh špijnskih kartotekah je sovražni tujec ljudem dovoljeval potovati iz kraja v kraj; po njih je odločal, kdo je vreden kruha in komu ga ni dajati; ti popisi so odločali, kadar je bilo treba reševati prošnje kakršne koli vrste; ti zlovesči seznamu so bili naposled delo na liniji Dachaua, Mauthausena, Oswiecima, teh pošastnih tovarn smrti, v katerih so iz človeških kosti izdelovali fosforno umetno gnojilo, strojili človeško kožo za senčnike in vezavo knjig, medtem ko so poizkusili izdelovanja mila, ki terja maščobe, iz razumljivih razlogov že v krali propadli.

To je bila krvava bratovščina med dvema krizema, Kristusovim in tevtonskim kljukastim, v največji zaroti zoper človeštvo, kar jih pomni zgodovina. Svet pa tega zaveznitva ne bi smel videti in zanj vedeti. Škof Rožman v vsem svojim škofovskim ugledom glasno oznanja: »Katoliški akciji... očitajo politične namene brez dokaza povsem lažljivo, zagotavljač svojim vernim, da so uporniki zoper sovražnika domovine zavezniški pekla in da je zato njih delež laž. Mlačnežem in dvomljivcem pa preti z moralnimi sankcijami: »Resnica je od Boga, laž je od hudica«, da se človek vseh zavzet vprašuje: v kakšnega boga in v kakšnega hudica škof po vsem tem pravzaprav še veruje? Priče so, ki zatrjujejo, da v maščevalnega Mojzesevega Jehova, ki je ukazal iztrebiti sovražnika izvoljenega ljudstva z otroki in živino vred, da ne bi ostalo po njem sledu in spomina.